

СУДОУСТРІЙ, ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.995: 351/354

Чичерська М. І.,
аспірант

ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права»

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО СУДУ

PROBLEMS OF LEGAL ADJUSTING THE ADMINISTRATIVE COMPONENT OF THE LOCAL COURTS ACTIVITY

У статті проведено аналіз масиву нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання адміністративної складової діяльності місцевого суду. Зокрема, здійснено спроби диверсифікації сукупності нормативно-правових актів з означеної проблематики на групи за ознакою правового впливу. Запропоновано структурну побудову системи правових актів щодо регулювання адміністративної складової діяльності місцевого суду. Проведено аналіз міжнародно-правових актів, зокрема актів ЄС, які спрямовані на визначення загальних засад та окремих процедурних аспектів адміністрування діяльності місцевих судів. Розкрито основні проблеми правового регулювання процесу забезпечення організації роботи місцевого суду в національному законодавстві.

Ключові слова: *правове регулювання, міжнародно-правові акти, адміністративна складова, місцеві суди, організаційне забезпечення.*

В статье проведен анализ массива нормативно-правовых актов, направленных на регулирование административной составляющей деятельности местных судов. В частности, предприняты попытки диверсификации совокупности нормативно-правовых актов по обозначенной проблематике на группы по признаку правового воздействия. Предложено структурное построение системы правовых актов по регулированию административной составляющей деятельности местных судов. Проведен анализ международно-правовых актов, в частности актов ЕС, направленных на определение общих принципов и отдельных процедурных аспектов администрирования деятельности местных судов. Раскрыты основные проблемы правового регулирования процесса обеспечения организации работы местных судов в национальном законодательстве.

Ключевые слова: *правовое регулирование, международно-правовые акты, административная составляющая, местные суды, организационное обеспечение.*

The array of legal acts aimed at regulating of the administrative component of the local courts was analyzed. The attempts to diversify the aggregate normative legal acts on issues indicated in the group on the basis of the legal action were made. A structure of the system of legal acts which regulate the administrative component of the local courts activity was proposed. The analysis of the international legal instruments, in particular the EU legislation aimed at defining common principles and procedural aspects of the local courts administrating was made. The main problems of legal adjusting the process to ensure the organization of the local courts in the national legislation were disclosed.

Key words: *legal adjusting, international legal instruments, administrative component of the local courts, organizational support.*

Актуальність теми. Функціонування системи правосуддя в будь-якій країні вимагає розробки досить детального та обтяжливого правового поля, від законодавчих актів процесуального характеру до вузькогалузевих вузькоспеціальних нормативних актів, що стосуються окремих процедурних аспектів здійснення правосуддя. При цьому безумовний акцент законодавець робить саме на процесі відправлення правосуддя, що пояснюється логікою суспільних відносин та державними гарантіями забезпечення прав на судовий розгляд, а також високою суспільною значущістю процесу захисту власних прав особами приватного права в судах. Однак процесуальне законодавство не забезпечує належних умов для функціонування системи судових органів та організації судової гілки влади в державі, визначаючи лише загальні засади її організаційного забезпечення. Натомість останнім часом у рамках судової

реформи в Україні суттєво підвищується увага до адміністративно-правового забезпечення організації функціонування судових органів і, зокрема, місцевих судів як засобу оптимізації навантаження на суддівський корпус та елемент підвищення ефективності діяльності судової влади в цілому. З огляду на це актуальним є аналіз проблем правового регулювання адміністративної складової діяльності місцевого суду.

Ступінь наукової розробки теми. Проблематика правового забезпечення організаційної складової безпосереднього функціонування місцевих судів у процесі відправлення ним правосуддя знайшла своє відображення в працях таких учених, як В.Д. Бринцев, І.С. Марочкін, Н.В. Сібільова, Е.В. Телішко та ін.

Мета статті. Метою даної статті є визначення основних проблем правового регулювання адміністративної складової діяльності місцевого суду за

результатами аналізу нормативно-правового забезпечення його роботи.

Виклад матеріалу. Сучасний стан розвитку організаційно-правового забезпечення адміністративної складової діяльності місцевих судів тяжіє до регулювання в означеній сфері засобами локальних та галузевих нормативних актів. Однак існує достатня кількість законодавчих і навіть міжнародно-правових актів, що містять норми, якими впорядковуються окремі аспекти організаційного забезпечення роботи місцевих судів в Україні.

Узагальнюючи весь масив таких актів, їх сукупність доцільно диверсифікувати на певні групи за ознаками правового впливу:

- першу групу формують міжнародно-правові акти глобального характеру, що містять загальні засади організації роботи судових органів;

- до другої групи входять міжнародно-правові акти регіонального характеру, переважно рекомендації та висновки Ради ЄС, що регламентують окремі процедурні аспекти організаційного забезпечення роботи судових органів;

- третю групу формують акти національного законодавства, в тому числі Основний закон та процесуальні кодекси, які визначають загальні засади організації системи судової влади та окремі аспекти регулювання її організаційного забезпечення;

- до четвертої групи належать нормативні акти, що мають характер законів, які деталізують окремі аспекти адміністративної складової діяльності місцевих судів;

- у п'яту групу об'єднуються підзаконні нормативно-правові акти, що видаються відповідними органами державної влади, на які покладається функція забезпечення судової системи в процесі відправлення правосуддя, в тому числі й акти, що видаються Державною судовою адміністрацією України (далі – ДСА України) та Радою судів України.

Аналізуючи сукупність правових актів щодо регулювання адміністративної складової діяльності місцевого суду, можна зробити одразу два висновки. Перший стосується тісного взаємозв'язку між різними її підсистемами, зокрема міжнародно-правовими актами та нормативно-правовими актами, що формують національне правове поле та приймаються органами держави. Справа в тому, що законодавство демократичної держави повинно формуватися у відповідності з вимогами міжнародних стандартів та принципів побудови системи державного управління, в тому числі системи організації судової влади. Разом із тим основна проблема ефективності функціонування адміністративної підсистеми вбачається в тому, що міжнародно-правові акти носять рекомендаційний, а інколи – рамочний характер, впливають на систему координат, в якій вибудовується національна модель організаційного забезпечення судів, але не впливають на окремі процедурні аспекти, тому ефективність останніх досить часто залишається низькою.

По-друге, слід відмітити, що національне законодавство також не є цілісним із точки зору юридичної

сили актів, оскільки Конституція України, процесуальні кодекси та законодавчі акти напряду впливають та визначають характер нормативно-правових актів, що видаються органами виконавчої та судової гілки державної влади. Крім того, проблема вбачається і в незавершеності судової реформи, в силу чого окремі акти національного законодавства вимагають приведення у відповідність один з одним.

Переходячи до безпосереднього аналізу окремих правових актів щодо регулювання адміністративної складової діяльності місцевого суду слід розпочати з міжнародно-правових актів глобального характеру, до яких відносяться:

- Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (1983 рік), яка, з-поміж іншого, визначає окремі аспекти кадрового забезпечення судів: вимоги до кваліфікації, професійної підготовки суддів; регламентує процедуру призначення на посаду, підвищення в посаді та переведення на іншу посаду; а також деталізує окремі адміністративні питання роботи суддів [7];

- Основні принципи незалежності судових органів (схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.1985 та 13.12.1985 року) та Рекомендації щодо ефективного впровадження основних принципів незалежності судових органів (схвалені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 44/162 від 15.12.1989 року), в яких підкреслюється, що незалежність судових органів гарантується державою і закріплюється в конституції або законах країни [9];

- Європейський статут судді (прийнятий Європейською асоціацією суддів у 1993 році), який визначає основні вимоги та професійні якості судді [4].

До міжнародно-правових актів регіонального характеру (а з точки зору України таким прийнятним для імплементації досвіду та норм є правове поле ЄС) відносяться такі:

- Глобальний план діяльності для суддів в Європі, головним завданням якого є зміцнення ролі суддів в Європі шляхом підвищення їх незалежності, неупередженості та компетентності та який спрямований на забезпечення роботи судів та діяльність суддів в Європі [3];

- Велика Хартія суддів (Основні принципи), (прийнята 17-19.11.2010 року), яка закріплює основні вимоги до суддів та їх процесуальну співпрацю [2];

- Рекомендація № R (86) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо заходів із попередження і зменшення надмірного робочого навантаження в судах, в якій, зокрема, пропонується урядам держав-членів, окрім виділення судовим органам необхідних засобів для ефективного розгляду зростаючої кількості справ в їхньому провадженні і зменшення кола завдань, які не мають відношення до судівництва, дослідити доцільність включення одного або кількох із наступних завдань в їхню судову політику [26];

- Рекомендація № R (2000) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо повторного розгляду або поновлення провадження в певних

справах на національному рівні після прийняття рішень Європейським судом із прав людини, яка регламентує окремі аспекти інформаційного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення процесу судового провадження [24];

– Рекомендація Res (2001) 2 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо побудови та перебудови судових систем та правової інформації в економічний спосіб, в якій містяться вимоги до стратегії розвитку інформаційних технологій у судах, яка повинна ретельно враховувати особливі вимоги й очікування судової системи [28];

– Рекомендація Res (2001) 3 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо надання громадянам судових та інших юридичних послуг із використанням новітніх технологій, в якій, зокрема, закріплюється, що державі слід надавати текст закону як у тому вигляді, в якому він був прийнятий, так і у вигляді тексту з наступними виправленнями й змінами, в електронній формі, легкодоступній для публіки [5];

– Рекомендація № R (2003) 14 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо функціональної сумісності інформаційних систем у сфері юстиції, в якій закріплюється обов'язок держави-члена ЄС забезпечити врахування потреби забезпечити функціональну сумісність інформаційних систем різних організацій сфери юстиції в тих інформаційних проєктах, які розгортаються у сфері юстиції [25];

– Рекомендація № R (2003) 15 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо архівації електронних документів у правовому секторі, яка стосується технічних аспектів документообігу та інформаційного забезпечення судів [5];

– Рекомендація № R (94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, в якій указується, що органи влади, які відповідають за організацію та функціонування судової системи, зобов'язані забезпечувати суддям умови, що дають їм змогу ефективно виконувати свою місію. Вказується, що для попередження виникнення та зменшення надмірного робочого навантаження в судах потрібно вжити необхідних заходів для передання вирішення несудових питань від суддів іншим особам із відповідною кваліфікацією [27].

Таким чином, аналізуючи тексти наведених вище міжнародно-правових актів щодо регулювання окремих аспектів організації діяльності судів, вбачаємо за доцільне зробити висновок, що основними акцентами, які розставляють як європейські, так і міжнародні інституції в досліджуваній сфері, торкаються:

– скорочення навантаження на суддів, створення умов для оптимізації їх робочого часу з метою максимально ефективного забезпечення безпосереднього процесу відправлення правосуддя, з делегуванням усіх інших адміністративних повноважень або до спеціальних суб'єктів апарату, або навіть до спеціальних зовнішніх органів;

– спрощення та наближення до населення доступу до судових інстанцій у контексті зменшення

витрат часу та ресурсів на процес судового розгляду справ. У цьому контексті особливе місце виділяється інформаційним технологіям, що обумовлює тенденційність перенесення процедури судового розгляду у віртуальну площину он-лайн судових засідань;

– пошуку альтернативних позасудових засобів вирішення правових конфліктів, у тому числі і кримінально-правових, із метою зменшення навантаження на судові органи та суддів, особливо щодо вирішення конфліктів, які є малозначимими, або шкода в яких має малий вартісний вираз;

– запровадження єдиних стандартів інформаційного забезпечення процесу відправлення правосуддя та діяльності судових органів, а також створення належних умов для інформаційного обміну та доступу до інформації в процесі створення єдиної європейської судової площини.

Стосовно актів національного законодавства України необхідно звернути увагу, що більшість із них увібрали найкращі надбання міжнародного досвіду організації роботи місцевих судів, а сама судова реформа в Україні багато в чому проводилася із врахуванням відповідних рекомендацій Ради Європи. Разом із тим уся сукупність актів національного законодавства також підлягає диверсифікації на окремі групи з причини різності їх юридичної сили та регулюючого впливу.

Так, найбільш важливими нормативно-правовими актами, що регламентують та деталізують окремі аспекти та визначають загальні засади організації роботи місцевих судів в Україні, які формують окрему групу, є:

– Конституція України, яка встановлює гарантії забезпечення державного фінансування та належних умов для функціонування судів і діяльності суддів. Крім того, саме в Конституції України закріплюється положення щодо вирішення питань внутрішньої діяльності судів засобами суддівського самоврядування [6];

– процесуальні кодекси, які визначають загальні засади організації системи судової влади та окремі аспекти регулювання її організаційного забезпечення в процесі відправлення правосуддя окремо в кримінальній, цивільній, адміністративній та господарській сферах.

До наступної групи належать законодавчі акти, зокрема:

– Закон України «Про судоустрій і статус суддів» 02.06.2016 № 1402-VIII, який є фактично центральним нормативно-правовим актом у системі забезпечення та регламентування функціонування всієї суддівської системи. З-поміж іншого визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні [22];

– Закон України «Про джерела фінансування органів державної влади» від 30.06.1999 № 783-XIV, який визначає загальні стандарти фінансування органів державної влади, в тому числі стандарти фінансового забезпечення діяльності судів [11];

– Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993

№ 3781-ХП, який встановлює систему особливих заходів державного захисту працівників суду і правоохоронних органів від перешкоджання виконанню покладених на них законом обов'язків і здійсненню наданих прав, а так само від посягань на життя, здоров'я, житло і майно зазначених осіб та їх близьких родичів у зв'язку із службовою діяльністю цих працівників [10];

– Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22.12.2005 № 3262-IV, який визначає порядок доступу до судових рішень із метою забезпечення відкритості діяльності судів загальної юрисдикції, прогнозованості судових рішень та сприяння однаковому застосуванню законодавства, регулює відносини щодо забезпечення доступу до судових рішень, ухвалених судами загальної юрисдикції, та ведення Єдиного державного реєстру судових рішень [12].

В останню групу об'єднуються спеціально-правові та галузеві нормативні акти. Серед них найбільш важливими є:

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень» від 25.05.2006 № 740, яка регламентує процесуальні аспекти та визначає процедуру формування та ведення цього реєстру [18];

– Указ Президента України «Про Порядок складення присяги судді особою, вперше призначеною на посаду професійного судді» від 06.04.2011 № 380/2011 [20];

– Положення про Державну судову адміністрацію України, затверджене Радою суддів України від 22.10.2010 № 12, відповідно до якого Державна судова адміністрація України (далі – ДСА України) є органом у системі судової влади. ДСА України здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади з метою створення належних умов функціонування судів і діяльності суддів, представляє суди у відносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування в межах повноважень, установлених законом [15];

– Положення про службу судових розпорядників та організацію її діяльності, затверджене Наказом ДСА України від 14.07.2011 № 112, яке визначає порядок створення й організації діяльності служби судових розпорядників. Відповідно до цього положення в кожному суді діє служба судових розпорядників, основними завданнями якої є забезпечення: додержання особами, які перебувають у суді, встановлених правил; виконання учасниками судового процесу та іншими особами, які перебувають в залі судового засідання, розпоряджень головуючого в судовому засіданні [17];

– Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції, затверджене Радою суддів України від 25.03.2011 № 14, яке визначає єдині засади діяльності, правовий статус і умови діяльності особи, яка займає посаду помічника судді суду загальної юрисдикції [16];

– Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 № 30 «Щодо Положення про автоматизовану систему документообігу суду» [29];

– Положення про бібліотеку суду, затверджене Наказом ДСА України від 18.03.2011 № 65, яке визначає засади діяльності специфічного органу в системі судів загальної юрисдикції, головним завданням якого є забезпечення інформаційно-аналітичних, науково-дослідних, освітніх потреб суддів та працівників апарату суду з метою підвищення якості судочинства [14];

– Інструкція з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, затверджена Наказом ДСА України від 17.12.2013 № 173 [13];

– Наказ ДСА України № 186 від 21 травня 2003 «Про створення Єдиної комп'ютерної мережі судів України та запровадження централізованого спостереження за потребами місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції», спрямований на забезпечення оперативності розгляду судових справ та інформаційного обміну всередині системи судів загальної юрисдикції [21];

– Наказ ДСА України від 28 вересня 2012 року № 115 «Про затвердження Типового положення про апарат місцевого, апеляційного судів», відповідно до якого апарат місцевого суду здійснює організаційне забезпечення його роботи. При цьому в апараті суду утворюється канцелярія, яка щоденно протягом робочого часу суду забезпечує прийняття та реєстрацію документів, що подаються до суду, а також виконує інші завдання, визначені положенням, що затверджується керівником апарату суду [19].

Висновки. Підводячи підсумки аналізу правового регулювання адміністративної складової діяльності місцевих судів в Україні, можна узагальнити низку проблем, які вимагають оптимізації.

Так, звертає на себе увагу, що нормативно-правове забезпечення функціонування місцевих судів чітко розмежує два аспекти їх роботи: безпосереднє відправлення правосуддя та забезпечення процесу відправлення правосуддя. Більшість нормативних актів, які відносяться до регулювання другого, мають суто розпорядчий та організаційний характер. Натомість слід мати на увазі, що голова суду, який здійснює його керівництво, також наділений повноваженнями видавати локальні нормативні акти, які також формують та доповнюють нормативно-правову складову частину роботи місцевого суду.

Крім того, більшість нормативних актів національного законодавства розроблені із врахуванням міжнародних та європейських стандартів. Натомість провадження судової реформи незавершене, а сукупності нормативно-правових актів регулювання процесу роботи місцевих судів бракує ознак системності, структурності та детермінованості.

Окремо слід виділити проблему щодо відсутності єдиного кодифікованого або навіть інкорпорованого нормативного акту, який би об'єднував у собі правове закріплення механізмів регулювання адміністративної складової діяльності місцевих судів.

Спроба замінити його Законом України «Про судоустрій та статус суддів» розкрило проблему теоретико-методологічного характеру щодо визначення місця адміністративної складової частини забезпечення діяльності судів у системі організаційно-правового забезпечення існування судової влади в цілому. А щодо практичної реалізації означеного

закону у сфері забезпечення адміністративних функцій структурних елементів місцевих судів, то слід зауважити на тому, що самого закону виявилось замало. Закон містить лише бланкетні норми, що відсилають до інших правових актів, а це, у свою чергу, суттєво обтяжує правове поле організаційного забезпечення діяльності місцевих судів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бринцев В.Д. Система організаційного забезпечення судової влади України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10. – Х. : [б. и.], 2011. – 39 с.
2. Велика Хартія суддів: комюніке Консультативної ради європейських суддів від 17-19.11.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/>.
3. Глобальний план діяльності для суддів в Європі: комюніке Комітету Міністрів Ради Європи від 27.02.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/>.
4. Європейський статут судді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/>.
5. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства, Київ, 2015. – 708 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr/>.
7. Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.judges.org.ua/article/d5.htm>.
8. Організація судової влади в Україні / За ред. І.Є. Марочкіна, Н.В. Сібільової. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2009. – 184 с.
9. Основні принципи незалежності судових органів: резолюція ГА ООН 40/32 від 29 листопада та резолюція ГА ООН 40/146 від 13 грудня 1985 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_201.
10. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 № 3781-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/3781-12>.
11. Про джерела фінансування органів державної влади : Закон України від 30.06.1999 № 783-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/783-14>.
12. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22.12.2005 № 3262-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>.
13. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих загальних судах, апеляційних судах областей, апеляційних судах міст Києва та Севастополя, Апеляційному суді Автономної Республіки Крим та Вищому спеціалізованому суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ: Наказ ДСА України від 17.12.2013 № 173 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v0173750-13>.
14. Про затвердження Положення про бібліотеку суду: Наказ ДСА України від 18.03.2011 № 65 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0065750-11>.
15. Про затвердження Положення про Державну судову адміністрацію України: Рішення Ради суддів України від 22.10.2010 № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/vr012414-10/paran9#n9>.
16. Про затвердження Положення про помічника судді суду загальної юрисдикції: Рішення Ради суддів України від 25.03.2011 № 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/969076/pppszu/>.
17. Про затвердження Положення про службу судових розпорядників та організацію її діяльності: Наказ ДСА України від 14.07.2011 № 112 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0112750-11>.
18. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2006 № 740 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/740-2006-p>.
19. Про затвердження Типового положення про апарат місцевого, апеляційного судів : Наказ Державної судової адміністрації України від 28 вересня 2012 р. № 115 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/N1152012>.
20. Про Порядок складення присяги судді особою, вперше призначеною на посаду професійного судді: Указ Президента України від 06.04.2011 № 380/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/380/2011>.
21. Про створення Єдиної комп'ютерної мережі судів України та запровадження централізованого спостереження за потребами місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції: Наказ ДСА України від 21.05.2003 № 186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v0173750-13>.
22. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
23. Прошута І. Д. Щодо загальних принципів організації та забезпечення діяльності місцевих загальних судів в Україні / І.Д. Прошута // Науковий вісник Херсонського ДУ. – № 2-5. – 2015. – С. 48–52.
24. Рекомендація № R (2000) 2 щодо повторного розгляду або поновлення провадження у певних справах на національному рівні після прийняття рішень ЄСПЛ: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від 19.01.2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/>.
25. Рекомендація № R (2003) 14 щодо функціональної сумісності інформаційних систем у сфері юстиції: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від 09.09.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/>.
26. Рекомендація № R (86) 12 щодо заходів з попередження і зменшення надмірного робочого навантаження в судах: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від 16.09.1986 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnitstvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/>.

27. Рекомендація № R (94) 12 щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від 17.11.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a38.

28. Рекомендація Rec (2001) 2 щодо побудови та перебудови судових систем та правової інформації в економічний спосіб: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від 28.02.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnistvo/perelik-dokumentiv-radi-evropi-u-sferi-sudochinstva/>.

29. Щодо Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України від 26.11.2010 № 30 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/vr030414-10>.